

Čtenářský deník – Národní identita a nacionalismus

Johnson, N. C. (2002) *The Renaissance of Nationalism*

Nuže, tato kapitola z knihy pojednává o nacionalismu, a to zejména z pohledu na jeho příčiny, charakter a na příkladech autorka uvádí i některé následky...

Na úvod autorka vysvětluje, že ač se to tak nezdálo, je dosud (a to spíše více než méně) nacionalismus zakořeněn v duších lidí jak z bývalého východního tak i západního bloku. Poté slibuje, že nacionalismus popíše, a to nejen jako ideologii.

O nacionalismu a jeho vzniku soudí autorka (citovaně), že národ je jakási imaginární komunita, jejíž kořeny přineslo osvícenství a kapitalismus novověku, a souvisí také se zavedením knihtisku, který přeneseně přes povinnou výuku umožnil jednotné vzdělání masy lidí. Vzdělání v duchu národní jednoty. Tyto představy o národu pak na sebe mohou brát mnoho různých podob, jimž se dále autorka věnuje.

První z představ jsou jazykové - národ se definuje pomocí jazyka, takže například taková standardizace gramatiky silně přispívá k upevnění národního povědomí. No, a pokud se nepovede, logicky mohou následovat separatistické tendence... viz například v Belgii či u našich východních sousedů...

Další představou je hrdinská minulost - každý stát má tu svoji epochu, kdy právě on byl ten nejlepší, a na ni vzpomíná a odvolává se k ní, kdykoliv je třeba potvrdit něco jako národní hrdost. V současné době mluví autorka o „heritage industry“, to chápu tak, že se hrdost na minulost stala dokonce módním trendem (ve výbavě interiérů a architektuře). Tato hrdinská minulost může být samozřejmě personifikována - do podoby mytických osob - hrdinů. Nemusí jít o skutečné osoby, důležité je ztělesnění jejich vlastností jakožto národních a hrdinských.

Částečně s tím také souvisí další bod, který autorka nastiňuje, a to jsou památníky. Říká doslova, že vztyčení památníku je přirozená část procesu tvorby národa. Například pro sochy dále uvádí, že právě na nich je nejlépe patrné, kdo je právě u moci - ten totiž vybírá jaká osoba či událost a jak bude ztvárněna, ať už je to hrdina či například válka. Válečným památníkům se věnuje dále, a z toho mne zaujala myšlenka, že podle podpory a nálady v zemi vznikají i válečné památníky - odráží nálady společnosti (viz USA po Vietnamu).

Pohled na nacionalismus přes optiku genderové problematiky vidí autorka tak, že primárně není rozdíl pohlaví, rasy či třídy předmětem těchto představ, ale například v rámci propagandy či personifikace nějakého ideálu mohlo být ženské tělo užito (a bylo) - např. Svoboda, Spravedlnost,... Role ženy jako takové je pak v rozvoji národního povědomí zejména při biologické reprodukci národa a jeho udržení „naživu“, jako udržovatelky „čistoty rodu“ a zejména jako první vychovatelky dětí - budoucích členů národa.

Poslední tématem, jemuž se autorka věnuje vztahu teritoria a nacionalismu, kde hned na úvod konstatuje že při studiu geografie nacionalismu je právě rozsah teritoria státu klíčový. Protože jedinečná historie jedinečného národa se může realizovat pouze v jedinečném prostoru - jeho území... Ovšem delimitovat jednotné národní území stojí mnohdy mnoho krve...

Můj názor:

Napsal jsem toho děsně moc... No, celkově bych řekl, že autorka shrnula myšlenky, které by každého z nás mohly napadnout, ale ne takto celistvě. Pohled na problematiku je celkem obohacující, a co je důležité i relativně srozumitelně napsaný... :-)

Otázky:

1. Poznáte podle „umění“ na zdech budov například v Brně, že jste v ČR, nebo byste po pár pohledech řekli, že jinde? Co to může znamenat?

Čtenářský deník – Národní identita a nacionalismus

2. Co byste řekli na spojení - „typická česká žena“ - „typický český muž“ - kolik je v tom národní hrdosti?
3. Má v těchto dnech smysl národní stát?

Anderson, B. (2003) *Pomyslná společenství*

Článek autora přeložený z angličtiny začíná konstatováním, že konec éry nacionalismu se neblíží - spíše naopak - národní identita je základ politické legitimacy... no, a k tomu přiřazuje myšlenku, že národ a nacionalismus vlastně dosud nikdo přesvědčivě nedefinoval... Na konci úvodní kapitoly pak slibuje, že se pokusí nacionalismus interpretovat, vysvětlit jeho vývoj a hlubokou zakořeněnost.

Druhý dojem, a to je problém je, že jsou části textu, kdy čtu a čtu... a pořád nevím co... Takže zběžně mohu říci, že autor se dále pokouší definovat nacionalismus a národ. O národu říká, že je to *pomyslné politické společenství*, tedy soubor lidí, které neznáme, a který je zvnějšku ohrazený. Naznačuje a neustále opakuje „nízko“ nacionalismu a přitom jeho extrémní sílu.

Zabývá se kořeny nacionalismu a naznačuje, že je lze hledat v oslabující pozici náboženství (a jeho liturgického jazyka jako pojiva věřících) v době osvícenství a v podvědomém hledání náhradní odpovědi na stěžejní otázky života... což v zápětí popře... V další části se zabývá náboženstvím a jeho vlivem, poté dynastickými říšemi. A právě postupné oslabení těchto dvou historických „jistot“ umožnilo vniku představ „národa“.

Následuje část, v níž se autor věnuje vnímání času(!), analyzuje příklady románů a jejich obsahu v přístupu k „nám jako národu“. Poté připodobňuje i obřad čtení novin ke tmelu národa - čte je každý a každý ví, že i jiní, které nezná, sdílí stejné informace.

Na závěr shrnuje, že oslabení tří pilířů - víry, světské moci panovníka a změna vnímání času navzájem akcelerované rozvojem knihtisku de facto položily základy pro zrod nacionalismu.

Můj názor:

Ani po mnoha letech strávených na nejzapadlejším konci galaxie M42, proslulém po celém vesmíru velmi obtížně srozumitelným dialektem, bych se necítil tak hloupě jako po tom, co jsem dočetl tenhle text a prakticky netušil, o čem autor psal... Juxtapozičně řečeno, jsem poněkud neptolemaiovsky zmaten... Proto jsem v obsahu pouze decentně naznačil, co se v textu píše. Omluvte mne prosím. Po dvou přečteních tuším o čem je řeč, ale znovu bych si tento skvost dobrovolně nepřečetl...

A k obsahu - zajímavý pohled na věc, celkem zeširoka pojatý, ovšem místy podle mě skutečně ulétavající až za hranice sluneční soustavy... místy hodně daleko za ně...

Otázky:

1. Ztotožníte se s tvrzením, že někteří národní vůdci hrají dnes pro občany svého státu roli jakéhosi „guru“? Co si o tom myslíte?
2. Jak by se dnes cítil ve společnosti člověk, který téměř položil život za vlast někde v zákopu 1. světové války? A jak byste ho vnímali vy? Kdyby se například zcela hypoteticky právě vrátil z fronty mezi nás...
3. Tušíte někdo, co je to kopernikovský obrat? :-)